

Med »Valkyrien« til Vestindien 1915-1917.

Af Georg Hansen

Forhenværende grosserer Georg Bertram Hansen, Bramming, har givet følgende livlige virkelighedstro skildring af livet som orlogsgast på »Valkyrien«, til dels på grundlag af dagbogsnotater. Georg Hansen er født i Gjesing, Bryndum sogn, den 28. september 1892 som søn af gårdejer Karl M. Hansen og hustru Maren Helene Bertram. Karl M. Hansen er bekendt i vort samfund for sine artikler i årbøgerne 1917, -23, -43 og -52. Efter at have arbejdet ved mejerifaget blev Georg Hansen 5. maj 1915 indkaldt til militærtjeneste på Orlogsværftet og blev fyrbøder, først på krydseren »Gejser« og siden overført til »Valkyrien«. Det er om hans oplevelser fra den lange og begivenhedsrige rejse til dansk Vestindien, han her beretter.

Den 3. november 1915 sivede rygtet ud blandt krydseren »Gejser«s mandskab, til hvilke jeg hørte, at vi straks skulle afgå til København, og derfra til Vestindien.

»Gejser« lå dengang som vagtskib ved Omø. Der var nemlig kommet telegram fra Vestindien, at plantageejerne på St. Croix var bange for, at negrene skulle gøre oprør.

Det var om aftenen, alle bådene og dampbarkassen blev hejst ombord og alt tydede på, at rygtet talte sandt. Næste morgen, endnu før der var kommet afløsning af noget andet skib, satte vi kursen mod København. Der fik vi at vide, at det ikke var »Gejser«, der skulle til Vestindien. »Gejser« kunne kun have meget lidt kul, men »Valkyrien«. »Valkyrien« lå på orlogsværftet af-rigget fra sit sommertogt. 70 mand af de yngste på »Gejser« skulle med »Valkyrien«.

Og nu fik vi travlt med at slæbe varer og ammunition, kul og alt, hvad der næsten kunne tænkes ombord, bl.a.

Fyrbøderbesætningen på »Valkyrien«. Artiklens forfatter er stående nummer 2 fra højre.

2 juletræer. Mandskabet fra kasernen hjalp, og vi sled fra tidlig morgen til kl. 11 om aftenen, og det var koldt og regnvejr. Nogle var glade over at skulle med, andre kede af det. Jeg lånte en kammerat 2,50 kr. at rejse hjem til kæresten for, jeg kan huske, at han talte meget om hende, hun hed Maja, manden stak altså af uden forlov. Kæresten var stærkere end pligten, og manden og mine penge har jeg ikke set siden. Jeg var hverken glad ved det eller ked af det, vi ville vel nok opleve noget, men vi skulle nok få lov at døje for det. Det var altså november måned, vejret var dårligt, det regnede næsten ustandseligt, vi frøs, meget arbejde var der, om det så var om søndagen blev der slidt, det var jo om at blive færdig så hurtigt som muligt for at komme afsted. Når jeg var ked af arbejdet, stak jeg af et eller andet sted på orlogsværftet, mange gjorde ligesom jeg; vi blev hentet, men stak af igen, vi boede endnu på »Gejser«.

Den 10. november kom vi ombord i »Valkyrien«. Om formiddagen sejlede vi en tur ud gennem sundet og ret-

tede kompas og tilbage igen og ankrede ved den yderste bøje.

Arbejdet hårdt havde vi de sidste dage, kulde og sult havde vi døjet, og sorte var vi næsten over det hele, der var nemlig låset for vandet, så vi ikke kunne få os vasket.

Allerede under skibets kortvarige ekvipering forsøgte folkene nemlig at desertere fra arbejdet, da mandskabet, som havde været længe i tjenesten, ikke med glæde så hen til et ikke ubetydeligt tillæg til tjenestetiden, som dette togt efter al udsigt ville medføre (citeret efter kommandør Konows bog). Og han fortsætter: »Valkyrien«s officersbesætning var reduceret, i stedet for, som i fredstid, 3 kaptajner fik »Valkyrien« kun 1. I stedet for 8 søløjtnanter kun 4, endvidere 2 maskiningeniører, 2 læger og en intendant«.

Kl. ca. 4 blev vi pebet op til parade og gudstjeneste, foruden mandskabet var nogle af officerernes civile slægtninge fra land ombord. Provst Fenger holdt gudstjenesten, han talte om flaget, om Danmarks ære, og omtalte, at vi skulle gøre vort til at bevare denne juvel, Dansk Vestindien, i den danske krone, og han var lige ved at velsigne vore kanoner. Han sagde, at vi måtte gøre regning på, at vi ikke allesammen kom hjem igen. Det var jo ingen god trøst at rejse af med, desværre kom det til at passe. Mange af mandskabet og de civile græd, jeg syntes ikke, der var noget at græde over endnu. Mange mennesker var der på kajen, da vi kl. 5 under musik - »Der er et yndigt land« - og mandskabets hurraråb og svarende hurraråb og viften fra mængden på kajen sejlede afsted til Vestindien. Vi kom ikke længere end til Hven, der ankrede vi samme aften, for at gøre det sidste klar til afrejsen.

Lidet anede vi dengang, at det skulle vare halvandet år, før vi atter tog bøjen i Københavns yderhavn, og at

dette tidsrum skulle blive et af de på oplevelser rigeste i mit liv, som soldat og fyrbøder.

»Valkyrien« var bygget i 1888, det var et godt og sødygtigt skib, jeg tænker her på den stærke storm, vi havde nord om England, og orkanen, der ryddede hele havnen i St. Thomas. »Valkyrien« var det eneste skib, der klarede denne nat, det vil jeg fortælle om senere. Den var på 3020 t og 81,3 m lang, 2 maskiner på tilsammen 5000 HK og 6 kedler med 3 fyr i hver. Og fyrpladsen var et halv hedt helvede, det kan jeg som fyrbøder tale med om.

Chefen Kommandør Konow, en gammel søulk, havde tilbragt hele sit liv på søen. Han var diplomat, på mange måder en dygtig og rettænkende mand, som vi i begyndelsen holdt meget af, men til sidst - knapt så meget.

Næstkommanderende kendte vi allerede af omtale, og ikke for det bedste. Den lange tid vi lå i Vestindien tæmmede lidt på ham, så han blev mere medgørlig.

Ingeniør Thorup var vistnok den bedste og flinkeste af dem alle, for fyrbøderne lettede han tilværelsen mangen en gang. Andeningeniøren fik jeg meget at gøre med, men det kommer senere. 1. mester var en meget dygtig og intelligent mand, det var ham, der satte vagtskiftet på fyrpladsen sammen. Officererne og underofficererne på dækket havde vi ikke meget at gøre med, så de interesserede os meget lidt. Der kom sjældent nogen af ovennævnte ind på fyrbøderbanjerne, vistnok fordi vi blev regnet for besætningens udskud, og jeg tør vel nok sige, der var nogle skrappe drenge mellem os.

Den eneste, der kom, var pumpemester Sørensen, fordi der midt i vores lokale var en dør ind til en stor dieselmotor, der gik dag og nat og lavede et vældigt spektakel. Pumpemester Sørensen var flink, og ham var vi gode venner med. Mandskabet var fra alle samfunds-

lag i Danmark, både dygtige og mindre dygtige, fra befarne sømænd, fiskere, kontorister, snedkere, murere, søfyrbødere, mejerister o.s.v., ialt var der ca. 170 værnepligtige. Sidst på turen sagde chefen i en tale: »Jeg tog ud på turen med 200 unge raske mennesker, men nu har jeg næsten kun 200 stakler«, noget var der om det, men hvad og hvis var skylden? Vi var 23 fyrbødere, deraf 6 faste, de hørte hjemme i Holmens faste stok, resten var værnepligtige mejerister og søfyrbødere.

Vi havde et lukaf for os selv, fordi vores arbejde gjorde, at vi blev umådelig beskidte. Jeg skal senere fortælle mere om det.

Vores kok vil jeg til sidst omtale, han var også fast ansat i marinen og gjorde selvfølgelig sin pligt; hans skyld var det ikke, at vi fik en dårlig kost, han hed forresten Snak, og selvfølgelig kunne han gale op som alle kokke, når vi så sagde, hvad er det for noget snak, blev han rigtig gal. Men lad os nu komme afsted -.

Før vi sejlede, holdt Konow en tale, han bad os om at gøre vores pligt, opføre os godt til fordel for nationens ære. Dårlig opførsel og artikler til bladene ville blive straffet hårdt.

Det var den 11. november. Allerede i Kattegat begyndte det at blæse godt. Vi var delt i 3-skiftet vagt, 3 timers vagt på fyrpladsen og 6 timers frihed. Dag og nat og dag efter dag.

»Nu får vi snart god mad«, sagde Jens Vejmand, en stor sværlemmet søfyrbøder, der næsten havde været hele Amerika rundt med tog som blind passager og ellers sejlet med de store Amerikabåde. Godmodig var han som dagen var lang, men lige sulten altid. Han regnede med, at der i den stærke søgang var nogle, der ville miste appetitten, og så blev der nok så meget mere til ham at æde. Rugbrød kunne vi få nok af, men med alt det andet kneb det, aldrig noget pålæg til brødet. I min

bakke snød vi kokken på hele overrejsen, og hentede mad til 11 mand, skønt vi var kun 8 i bakken. Med soveplads kneb det også, der var ikke så meget plads, at vi allesammen kunne få køjen hængt op. Mange har i det halvandet år aldrig været til køjs, men sovet på bordet, kistebænken eller dørken, alt som der var plads. Andre hang på den mest primitive måde, jeg hang en lang tid tværskibs. Når søen så gik højt, stod jeg skiftevis på hovedet eller benene, når jeg sov, så det var anstrengende. En anden, en søfyrbøder vi kaldte Langstrøm eller lille Lange, fordi han var så umådelig lang, mager og rundrygget, havde sin køje bundet fra håndtaget på en vandtæt dør til håndsvinget på en vandpumpe, når der så var en, der skulle have vand og drejede hjulet og svinget rundt, gik lille Lange og køjen op og ned, han sov roligt videre. Han spiste aldrig dulle (margarine) på brødet, alligevel kunne det ikke slå til i hans bakke. Han var meget nidkær med at skaffe mad til bakken, også margarine. Bødkeren ville ikke udlevere mere end rationen, så rendte lille Lange op på agterdækket til næstkommanderende, der ville jage ham bort. Lille Lange blev ved at forfølge Næstfilejen med Dullebiksen til denne måtte give ham tilladelse til noget mere dulle. (Lille Lange blev senere tosset og sendt hjem).

Den 12. november var det godt vejr. Kl. 7 aften passerede vi sydspidsen af Norge, og det sidste glimt af Danmark var forsvundet.

Det varede 1 1/2 år før vi igen så Danmark; vi havde regnet med 1/2 år.

Den 13. november begyndte det at storme. Under en storm er sømandens tilværelse en helt anden end i magsvejr. Jeg vil forsøge at beskrive en søfyrbøder og hans arbejde på en fyrplads.

Når klokken slår afløsningsslag, tørner han ud, hvis det er hans vagt, (er det hundevagten, er det kl. 12 om

natten), iført et par bukser og en uldtrøje begiver han sig fra det kolde klima og ned på den 40-45° varme fyrplads; gennem en lille lem går man ned ad en lang jernlejder (stige) til den, for det indvendige lufttryks skyld tæt tillukkede fyrplads.

Når man er på fyrpladsen, er man ca. 30 almindelige trappetrin under dækkets overflade. Det er halvmørkt dernede, under gestikulationer med arme og ben modtager vagten ordrer fra den afløste vagt, som begiver sig op af vejen, almindelig tale kan der ikke være tale om, vore to blæsere går med en rasende fart og støj for at holde lufttrykket vedlige, og sender en kølende luftstrøm ud over den ophedede fyrplads, tillige med en hvirvel af kulstøv og oliestank og øredøvende larm.

Men nu begynder arbejdet, et fyr skal renses, på de andre fyldes kul, skovlfuld efter skovlfuld, tønde efter tønde, og der arbejdes med brækstang og rage, lange og tunge. Fyrene er et langt flammehav, hver mand har sin kedel med 3 fyr, og hver mand renses et fyr. Fra det lange flammehav trækkes den ene glødende, glohede slaggemasse ud efter den anden, det varmer utåleligt. Varmen brænder i ansigtet og den nøgne hud, det varmer gennem tøjet, så man brænder sig på tøjet. Øjnene bliver blændet af de gloende slaggemasser, og vender man øjnene ud i rummet bagved, ser man kun sort og atter sort, men fyret er renses, og nu fylder man kul på igen. Der sprøjtes vand på de gloende slaggemasser askegraven renses, damp fra slaggemasserne, støv fra askedyngen, kulstøv, oliestänk og larm fra blæserne og den høje varme fylder rummet, er det godt vejr, går det endda, men i en storm, hvordan så?

Jeg kom ned i dette jordiske helvede under stormen og begyndte at arbejde. Jeg var lidt dårlig af søsyge, det blev værre i varmen, jeg og Jens Vejmand lå på en kuldynge og ofrede af vores kære mad til havets guder,

men Jens Vejmand kunne alligevel arbejde, jeg tog mig sammen og arbejdede så godt jeg kunne og arbejdede søsygen væk. Det var den eneste gang jeg var søsyg på rejsen, og jeg har aldrig været det siden.

Vagten tager 3 timer, man er kulsort over hele kroppen, og gennemvåd af sved og træt. Mange vaskede sig ikke i flere dage, der var ikke noget, der hed badeværelse eller omklædningsværelse, en spand vand og vaske sig på den fyrplads, der ikke blev brugt, det var den eneste udvej. Og så lagde man sig til at sove på dørken til næste vagt eller skaffetid.

Lad os lige se, hvordan det gik på min vagt. Vi var »Jens Vejmand«, »den lille Bornholmer« og jeg som fyrbødere, og som kullempere »den overskårne kæmpe« (en meget lille fyr).

Ved afrejsen fra København sagde »den overskårne« til »Bornholmeren«: »Tror du nu også, du kan klare den, når vi kommer ud i Nordsøen«. Den overskårne er søsyg og bleg mellem skuldrene, han bevæger sig ikke over fyrpladsen uden at være sikker på et nyt støt-tepunkt, til hvilket han krampagtigt holder sig, for ikke de slingrende bevægelser skal vælte ham. Men han kan ikke stå på et sted hele tiden, der skal bruges kul, kul, kul, der arbejdes med brækstænger og rager, han må flytte sig, han vil flytte sig, han falder og synker livløs sammen. Han lempes op af vejen, og ligger som en ubevægelig livløs masse i vores lukaf, til vi når land. Det er søsyge. »Den lille Bornholmer« tog til hver en tid sin tørn med. Jeg har skrevet nok om storm denne gang, vi får snart mere, så kan jeg begynde igen.

Den 14. november passeredes Shetlandsøerne, bedre vejr.

Den 15. november, godt vejr.

Den 16. november passeredes Hebriderne, store klip-per, det begynder at blæse op til hårdt vejr. Den 17. og

18. storm, den hårdeste, der har været over England de sidste 20 år.

Denne gang begynder jeg et stykke oven over mærset, der sidder en mand på en tværstang. »Hvad sidder den mand der oppe efter« spørger chefen vor næstkommanderende, »det må være en kold en«. »Han sidder på udkig efter miner«, oplyser næstkommanderende. »Vil De se at få ham ned med det samme«. Jeg ved ikke, om det var den dag, men at der de første dage sad en mand der oppe, er sikkert nok, foruden ham der altid sad i mærset og holdt udkig.

Det var altså storm. Vi havde ca. 1000 sække kul på dækket, da vi tog fra København. De blev skyllet overbord. Vor styrbords redningsbåd, der hang i daviderne langt over dækket, tog søerne også.

Det er middag, den vagthavende underofficer hyler i bådsmandspiben og råber skaffe. Kabysen er på dækket, jeg balancerer frem med min skaffebakke, jeg har nemlig bakstørn. Jeg får den underste bakke (en stor skål eller gryde med to håndtag) fuld af suppe, og i den øverste bakke et stykke kød. Jeg skal tilbage og ned ad lejderen til vores lukaf. Nu har jeg favnen fuld. Skibet tager en overhaling, jeg går baglæns, jeg er nødt til det, der står en balje med vand bagved, jeg sætter mig med enden i baljen, men holder stadigvæk godt fast ved skaffebakken, det er det vigtigste. Jeg kommer på ret køl og velbeholden ned med maden. Det var første akt ved skafningen i en storm, den næste, at maden bliver delt ud. Bordet er skruet fast i dørken, så det står fast. Tallerkener og krus er af blik. Hvordan bærer man sig ad ved bordet? Man holder fast ved tallerkenen på bordet, alligevel kan det gynges så meget, at indholdet løber af, det er både til at le og græde over, det kan ske alligevel, at slingeracen kan rydde et helt bord, så bakke, krus og indhold i en pærevælling ligger på dørken. Bakkens

medlemmer står nu uden mad og må nøjes med det Hurra, som de forgrinede kammerater udbringer.

Jeg skulle på vagt kl. 6, der er god tid, jeg gik ned på agterste fyrplads, hvor der var ro, for at sove lidt, jeg lagde mig på en stabel brænde, skibet ruller, og jeg sover ikke. Pludselig begynder dampfløjten at hyle, og den bliver ved og ved, jeg er lige ved at tro, at det er efter hjælp, at vi ikke selv kan klare det, da kommer der en og oplyser, at det er snoren til dampfløjten der er sprunget, og det er derfor den hyler. Kort efter kom pumpemester ned, hvor jeg var, han begyndte med at arbejde med en læsepumpe, der stod i et hjørne af fyrpladsen. Vi har nemlig taget en masse vand ind ved alle de søer, vi er skyllet over af. Pumpen vil ikke tage vandet fra lasten. »Pumpemester«, råber 1. ingeniør oppe fra øverste lejder, »hvordan går det?« »Ja, nu skal det snart være i orden, hr. ingeniør« svarer pumpemesteren. Ingeniøren går. Pumpemesteren arbejder igen; jeg hjælper ham, og stormen hyler endnu stærkere.

Ingeniøren kommer igen og råber ned: »Hvordan går det, pumpemester?« »Javel, hr. ingeniør, det skal nok gå«. Dette gentager sig et par gange, til sidst må pumpemester svare: »Det er umuligt, at pumpen kan læse«. »Herre Gud, Herre Gud«, siger ingeniøren og vrider hænderne, og i næste øjeblik siger han: »Jeg skal give dem det skriftligt derhjemme, hvad det er for noget skidt, de har sendt os ud med«.

Klokken var 6, og jeg skulle ned på min vagt, og nu kunne jeg forstå, hvorfor ingeniøren vred hænderne og var ked af, at pumpen ikke kunne læse. Dørken på den fyrplads, vi havde fyr på, svømmede i vand, der var kommet fra de mange overhalinger, når søen stod ind over »Valkyrien«. Når den tog en overhaling, kunne der på dørken stå en skylle på en alen vand, der tog alting med sig fra den ene side til den anden: kul, aske og fyr-

bødere lå og flød snart i det ene hjørne og snart i det andet, og vandet stod ind i nederste askegrav på kedlen. Vi var alle smaddervåde til langt op på benene, nogle havde endda lange søstøvler på.

Det var umuligt at holde spænding på kedlerne med de kulstumper, vi kunne fiske op af vandet. Ville man fyre, kunne det træffe, at kullene, idet man ville sende dem ind ad fyrhullet, landede et helt andet sted. Vi kunne kun holde 4 atmf. tryk mod normalt 8. Jeg var lidt betænkelig ved den her søgang på fyrpladsen. Søfyrbøderne tog det med en overlegen ro, man kunne mærke deres arbejdsvanthed. Søfyrbøderne tager noget af nationens hårdeste og utaknemligste arbejde, og sker der et forlis, er det næsten altid dem på fyrpladsen, der drukner.

På banjerne gik livet som altid. Sorgløst - trods søgang og vindstyrke 12 - spillede musikken den vante aften.

Og alting får en ende, stormen også.

Den 19. november blev det godt vejr, og vi fik Irlands kyster i sigte, det var mest gråbrune klipper. Vi skulle ind til en by, der hed Limrick, for at forny vores kulbeholdning. Stormen havde jo taget de 1000 sække kul, vi havde på dækket, og vores styrbords redningsbåd. Limrick ligger et godt stykke inde i landet, vi skulle sejle gennem en lang smal fjord. Straks vi var kommet indenfor de første klipper, forandrede landet udseende, landskabet var meget fladt, og trods det at det var sidst i november, gik køerne på græs, og der var blade på træerne. Efter 3-4 timers sejlads nåede vi Limrick. Det var aften, og det var en fredag.

Limrick er ikke nogen krigshavn, lige fra lørdag morgen, til vi sejlede, blev vi nysgerrigt betragtet af befolkningen. Vi fyldte selv kullene ombord, da det er tilfældet for engelske krigsskibe. Lørdag er det fridag for alt

arbejde i England. Der var flere hundrede mennesker på kajen, mest kvinder; mændene var jo i krig. Vi var tidligt lørdag eftermiddag færdige med kulfyldning. Vi sad på lønningen og ellers, hvor der var plads, og vi begyndte at synge danske sange. Mængden lyttede begejstret til, så var der en, der begyndte at synge »Der er lang vej til Tipperary«, vi andre stemte i med, og hele mængden på kajen sang med og brød ud i klap og bifald. Konow skriver i sine erindringer: »Dog ikke så snart var arbejdet slut, før jeg så mig nødsaget til at hale skibet ud fra bolværket og tilmed af den mærkelige grund, at byens løse og af spiritus påvirkede kvinder så at sige ville storme adgangen til skibet. Antagelig var dette amazonernes angreb et udslag af mangel på mænd«. Vi syntes nu, det var vældigt sjovt.

Vi sejlede straks afsted, og alt imens havde vi fået lænsepumpen gjort i stand, fået lasten lænset o.s.v. Vi satte kursen efter Azorerne, fint vejr hele tiden, og den 26. november nåede vi dertil.

Azorerne ligger på højde med Nordafrika og tilhører Portugal, byen hed Ponta Delgada, vi ventede 5 timer på lods, inden vi kom i havn. Vi lå midt i havnen, og kullene blev sejlet ud i pramme. Kularbejderne var nogle sortsmudsige portugisere, de var hurtige til at bestille noget. Hvad jeg også lagde mærke til var, at deres medbragte mad var tørt majsbrød. De ville gerne bytte med os med vores rugbrød. Vi lå der i to dage, den første dag var Dronningens kvarter i land. Det var første gang, der var landlov, siden vi tog hjemmefra, og selvfølgelig var der nogen, der brændte den af, som det hedder i sømandssproget. Dagen efter skulle Kongens kvarter, som jeg hørte til, have landlov. Vi stillede i vort paradetøj, forventningsfulde til eftersyn. Før vi gik fra borde, fik vi af intendanten udbetalt forstrækning i portugisisk mønt. Dæksfolkene fik 500 reis, og fyrbøderne 1000

reis hver. Jeg troede, 1000 reis var en vældig kapital, der var ingen, der vidste, hvor meget det var omregnet til i dansk mønt.

Nå, vi kom så i land, de første vi stiftede bekendskab med, var tiggere, de kom af sig selv, og var påtrængende.

Det næste var beværtningerne, dem fandt vi temmelig hurtigt, der begyndte vi at dele ud af vores reis, et stort glas vin kostede 25 reis, det syntes vi ikke var så galt, og det blev til adskillige glas. Men jeg ville ud at se byen, det var jo noget fremmedartet. Der var mange smukke steder, men også mange fattige og dårlige steder; jeg ville købe et stykke vaskesæbe, det kostede 200 reis, et postkort 50 reis, det kunne jeg ikke rigtigt forstå, det svarede ikke rigtig til prisen på vinen, en ananas kostede 100 reis. Nå, vi fik selvfølgelig alle vore reis givet ud, og mange havde fået så rigelig vin for dem, at de var blevet fulde. Da jeg senere fik min skyldbog, kunne jeg se, at 1000 reis var = 2,62 kr., et glas vin havde kun kostet 7-8 øre, et stykke vaskesæbe 50 øre. Dæksfolkene havde fået 500 reis at gå i land med = 1,31 kr. og var endog blevet fulde, det var en billig vinkæfert!

Vore afbrændingsgaster, såvidt jeg husker ca. 30 mand, blev nappet af politiet og bragt ombord. Blandt dem var »Jens Vejmand« og den »overskårne kæmpe«, den sidste kom ombord med et par fikse damelaksko på fødderne, som han havde hugget fra den sydens skønhed, han havde logeret hos om natten.

Om aftenen den 27. november lettede vi igen og stod vestpå.

Vi havde godt vejr til den sidste del af rejsen. De utallige flyvefisk, der opskræmte pilede afsted fra den ene bølgetop til den anden forundrede mig, og vandet kunne om aftenen se ud, som det var fuldt af gnister

langs skibssiden, efterhånden som »Valkyrien« kløvede bølgerne.

»Valkyrien« er et gammelt skib, men et udmærket skib til at klare sig i søgang, den går temmelig støt, men dens gamle uøkonomiske kedler tillod ikke ret stor fart, så det gik langsomt, men sikkert mod målet.

Det var søndag eftermiddag, vi er midt på det store hav, kun vand og atter vand har vi set i de sidste mange dage. Man kommer uvilkårligt til at længes efter landjord. Jeg havde aldrig troet, at der var så stort et vandøde på jordkloden. Vi er søndagsklædte, vores skibsklokke slår, det er ikke timeglas, et øjeblik efter slår den igen, det er til gudstjeneste, vi begiver os hen på agterdækket, det vil sige, de fyrbødere og dæksfolk, der har vagt er ikke med. Skibsklokken ringer 3. gang, så kommer chefen. Akkompagneret af vores musikkorps synges først en salme. Skibet ruller engang imellem. og man må holde fast i rælingen for at stå fast.

Chefen blotter hovedet, mens han læser dagens tekst. Ordene, meningen, det store hav, det for øjet store endeløse våde hav, der uafsladeligt vugger skibet op og ned, alt dette griber det i tankerne og sindet, som jeg kalder menneskets sjæl, og fører det hen - ja hvorhen - langt, langt bort, måske til hjemmet? Eller det sted, hvor hver enkelt tænker sig en anden verden.

Chefen er færdig med at læse søndagens prædiken, og slutter med »Gud bevare kongen«, som vi alle gentager, mens vi blotter hovedet (d.v.s. vi siger »Gud bevare kokken«) og tilsidst synges »Dejlig er jorden, prægtig er Guds himmel«.

Skibsklokken ringer, og gudstjenesten er forbi, under hele gudstjenesten vajer der fra stortoppen et stort hvidt flag med et stort rødt kors i.

Vi længes snart efter at se land, og den 8. december så vi i det fjerne nogle høje knolde dukke frem. Det var

de vestindiske øer; vi så ikke nogen særlig beboede steder, før vi pludselig drejede om en pynt, foran os opad en bjergskrånning eller rettere tre bjergskrånninger lå nok så smukt en by. Øen var St. Thomas og byen Charlotte Amalie.

Under salut af fortets kanoner holdt vi vort indtog, vi lå en kort tid midt i havnen, til lodsens, karantænelægen o.s.v. havde været ombord. »Valkyrien« blev straks omringet af en masse småbåde, både med frugt, konkylier, koral og meget andet. Også både med nøgne negerdrengene, der på gebrokkent engelsk-dansk råbte til os »Landsmand, skal du få mig i vandet for 5 cent«, jeg kunne i begyndelsen ikke rigtig forstå, at jeg var landsmand med sådanne sorte drabanter. Nå, meningen var, at hvis vi smed en skilling ud i vandet, ville de hente den op, det blev også straks prøbet, en skilling i vandet, en-to-tre sprang fire-fem negre i vandet og dykkede ned, nogle øjeblikke efter kom deres sorte fjæs til syne, og den heldige havde gerne skillingen i munden og grinede over den hele sorte facade. Men opdagede de, at det var et pengestykke herhjemme fra Danmark, rynkede de på næsen, de vidste ikke rigtig, hvad en dansk mønt var værd, men mestre i at svømme og dykke var de. En anden slags, der kom mange af ombord, var sorte vaskekoner, de kom med anbefalinger fra sømænd fra forskellige nationer. Desværre kunne de ikke selv læse samme. Vi lagde snart til kaj, vi manglede vand og kul.

Dronningens kvarter fik landlov, og kularbejderne begyndte deres virksomhed. Det var udelukkende kvinder, og der var mange, jeg tænker over hundrede. De bar kullene fra de store kulbunker i land, ombord i skibet i kurve, der kunne tage ca. 70 pund; de bar kurvene på hovedet, der var kun nogle enkelte mænd, der fyldte kurvene med kullene. Når den fyldte kurv var kommet på hovedet, benede negerpigerne af sted ombord med

den, og det gik ofte i trav, det var nemlig akkordarbejde, der stod en mand ved landgangsbroen med en spand fuld af 1-cent, og for hver kurv fik negeren 1 cent stukket i hånden, så det var om at komme med så mange kurvfulde som muligt. Det var indrettet således, at de med de fyldte kurve gik ombord et sted, og når kurven var tømt, gik de fra borde et andet sted, så det blev en cirkulerende ring.

Det var nogle ejendommelige fremtoninger af det smukke køn, disse kularbejdersker, sorte var de mere eller mindre, noget var ægte, andet var kulstøv. Sorte bare ben til knæet, et kort spraglet laset skørt, og ditto kortærmet bluse, ja nogle havde en herrevest på, andre en almindelig herretrøje, om halsen store perlekæder og i ørerne guld eller messingringe, og om det sorte uldhår havde de et spraglet klæde for at beskytte det mod kulstøv, flere af dem røg på kridtpibe, og i bæltebåndet omme på enden hang et blikkrus, som de brugte til at drikke af. Se, det var jo også vore landsmænd, kønne var de egentlig ikke, og dog - over dem hvilede der et barnligt muntert skær. Og deres gang prægedes af den yndefulde sydlandske knejsende holdning. Man skulle tro, at denne kulbæring ville gøre dem duknakkede, men tværtimod, den udviklede deres halsmuskler og den nødvendige balancering for at holde kurven på hovedet, gav gangen en vuggende bevægelse i hofterne.

Der blev pebet »skaffe«, og vi fik en hel sværm af disse sorte skønheder ned i lukafet, de var sultne, og vi fik enkelte af dem placeret rundt mellem os, eftersom de havde fået en ven til. Forstå dem kunne vi ikke altid, men de syntes, det var sjovt, og vi syntes, det var sjovt, så der var liv og glade dage. Klokkeren 10 begyndte vort musikkorps at spille, og så blev kulkurvene smidt igen, og så gik dansen på dækket på den rigtige negermaner med kropsvridninger og alt, hvad dertil hører, det var

vel nok et syn. Nå, alting får en ende, kulfyldningen også. Landlovs-gasterne kom ombord, og med dem de første ofre for den stærke vestindiske rom. Dagen efter havde jeg landlov, og jeg vil beskrive lidt af byen og havnen.

Der er et stort og godt havnebassin, godt beskyttet på de tre sider for uvejr, af store højedrag. Ved den ene side er der en lang og moderne kaj til kul og oliefyldning og to store kraner. Vi lå forankret et par hundrede meter fra denne. På den anden side lå der en flydedok og mod byens centrum er der en lille havn for småbåde og lodsens. Lodsens vil jeg standse et lille øjeblik ved, han fortjener ros for sin båd og sit mandskab. Som den første båd, der møder et fremmed skib, der går ind i St. Thomas havn, vil den hvidmalede, smukt byggede og med det røde splitflag i agterstavnen forsynede lods-båd, roet af fire ens hvidklædte negre, altid være et smukt syn. Ind mod byen er der bådebro ved bådebro, hvortil de store handelshuse sejler deres varer. Overfor den lille havn ligger den gamle solide fæstning med sine tykke mure i en oldtidsagtig stil, dog før vi kommer til den, standser vi ved en stor åben plads, hvor der er en meget høj flagstang, hvor det danske flag under honnør af gendarmerne hejses hver morgen. Og den bar til det sidste Dannebrog og det første stjernebanner den 1. april 1917.

Men det vidste vi ikke dengang, og hvad skulle vi opleve til den tid? Foran flagstangen ud mod havnen er der en lille græsgroet fæstningsvold, og på den en række gamle forladerkanoner. På højre side ligger vagtbygningen, og så er der et lille anlæg med en buste af Christian IX. Så er vi oppe i byen. Byen er meget smuk, med ret store butikker ud mod gaden.

Det hændte ofte, når vi under landlov i St. Thomas slentrede op ad gaden, at der pludselig stak en lille sort

hånd ind i vores næve - en lille halvnøgen negerdreng og så lød det »Landsmand gi my a penny« selvfølgelig kunne vi ikke stå for det, men samtidig med, at han fik sin penny, kunne man se på ham, at for ham var det et eventyr at gå med en dansk marinesoldat ved hånden - og så stak han af igen, den korte skjorte stumpede knapt nok nede over hans sorte ende, mon han kan huske det endnu? Jeg har ikke glemt det, 50 år efter.

Den 10. sejlede vi allerede til Christianssted på St. Croix, vi havde guvernøren med hans husstand ombord. Vi kastede anker indenfor et koralrev, næsten lige uden for byen.

Det var på St. Croix, der havde været begyndende uroligheder. Og i Christianssted boede negrenes anfører, Hamilton Jackson. Det var på St. Croix de store sukkerplantager lå, og da »Valkyrien« kom til Vestindien, var han i fuld gang med sit agitationsarbejde. Han holdt store møder under åben himmel og under stor tilstrømning, og det var ham, der skabte den store uro derovre. Han beroligede negrene med, at »Valkyrien« ikke på grund af sin størrelse, kunne komme ind til Christianssted. Det var også meget vanskeligt, vi måtte kante os ind i en smal rende mellem koralrevene, men vi kom der, og vor tilstedeværelse lagde en dæmper på hans agitation, så der blev ro foreløbigt.

Vi returnerede til St. Thomas den 22. december, og det var dejligt at falde lidt til ro, men det var jo snart jul, og spørgsmålet om hvordan julen ville gå herovre, og om vi fik post hjemmefra til jul, var disse dages stående spørgsmål.

Og så kom juleaften i Vestindien 1915. 230 mand ombord i et krigsskib langt borte fra hjemmet i gamle Danmark. I det dejligste 30 gr. varme vejr føles ikke den glæde og lykke, som er særegen for julen og særlig juleaften. Ombord i »Valkyrien« mærkede vi heller ikke til

nogen julestemning, vel talte vi de sidste dage lidt om julen, og om vi fik post til jul o.s.v. Kl. 2 tænkte jeg ved mig selv, nu sidder de derhjemme lige midt i juleaftenstemningen. Afstanden til St. Thomas bevirker 6 timers tidsforskel.

Lidt før kl. 5 juleaftensdag var der kommet post fra Danmark, men ikke ret meget, og den var afsendt hjemmefra 17. november. Jeg fik kun et kort fra en kammerat, det var en skuffelse, men lidt bedre end intet. Til aftensmad fik vi kalkunsteg og risengrød med mandelgave til hver 7. mand, givet af vores chef, som var rundt for at hilse på os, før vi måtte have lov at overfalde den fristende skaffebakke. Nå, med hensyn til fordeling af maden, gik det meget godt i vores bakke, hos de andre ikke uden mundhuggeri, hver vil jo gerne have det bedste stykke. Det tog ikke lang tid, før bakken var tom, og den gode mad og rødvinen, af hvilken vi i dagens anledning fik en større ration, bevirkede en masse af skål, og glædelig jul, og så en ny portion rødvin, der satte stemningen endnu højere.

På agterdækket var der pyntet op med flag og lange palmegrene, og lige foran vores store 15 cm kanon stod et juletræ, desværre var det ikke et grantræ, det vi havde med hjemmefra var visnet på vejen derover, men alligevel var det et pænt træ. Det var pyntet med elektriske lamper. Lidt efter aftensmaden kl. halvsyv samledes vi alle omkring træet, og begyndte med at synge »Det kimer nu til julefest«, efter de 5 første vers læste chefen juleevangeliet, og så sang vi de sidste vers. Så talte chefen om »Valkyriens« formål, at bringe fred i Vestindien, og betonedede at vores opførsel gjorde noget til togtets længde?? Dernæst tog vi hinanden i hånden allesammen, også officererne. Kæden blev så stor, at den nåede skibet rundt, og så sang vi »Glade Jul«. Derefter var der tombola, hvori alle deltog, gevinsterne var en del

smågenstande, en pose med nødder, og røgtobak til hver mand. Alle lod til at være glade og veltilfredse, og det endte med et leveråb for chefen. Så var der appelsiner, bananer og puns, det sidste bevirkede, at borde og bænke blev ryddet ud, og efter egen musik gik dansen uden damer.

Det varede nu ikke længe, inden der blev pebet »klar ved køjerne«, men der var ingen, der skulle have nogen køje så tidligt. Musikken flyttede op på dækket, og der fortsattes. Ikke alle var med, nogle var på vagt, og andre gik og dryssede rundt i deres egne tanker, og i deres egen stemning. Klokkeren 11 tog jeg min køje, og gik ned på fyrbøderbanjerne, der var en vældig panik, der en time efter jeg var gået til køjs endte med slagsmål, så blod og drukne mennesker flød omkring på gulvet.

En af fyrbøderne, ham, der kunne dirke alle låsene op, og ham der, inden vi kom hjem, sammenlagt havde tilbragt 180 dage i spjældet, (selvfølgelig havde han også drukket godt) tog i nakken på de værste og holdt en pænere tale, og sagde bl.a., om de, når de holdt jul derhjemme hos deres mor, endte med at tæve hinanden. Det hjalp på dem, så det endte med, at de ønskede hinanden glædelig jul, nå ja - skidefulde var de fleste.

Endelig kl. 2 blev der nogenlunde ro, og jeg sov til om morgenen, da jeg blev vækket af vores kanons vagtskud, og af vores musikkorps, som i samme øjeblik istemte »Julen har bragt velsignet bud«. Det var min juleaften 1915.

Jeg skulle opleve endnu en juleaften derude, da var der en anden stemning. Det år, der kom, var begivenhedsrigt. Juledag havde vi gudstjeneste ombord som sædvanlig, og om eftermiddagen fra kl. 2 til kl. 6 havde Kongens Kvarter landlov.

Straks efter at have sat foden på landjorden travede en kammerat og jeg afsted ud på landet, det gik lang-

Et billede fra en tur i land, hvor vi plukkede kokosnødder.

somt, men sikkert, det var jo varmt, og snart blev vi indhentet af 3 dæksfolk. Efter en halv mils vej kom vi til et par negerhytter. Beboerne kom straks ud til os, og vi brækkede engelsk med dem, så godt vi kunne. To af dæksfolkene talte godt engelsk. Negrene kunne godt lide os, en kone, der var meget lidt eller let påklædt, fik nogle cigaretter, og hun begyndte at danse for os på rigtig negermaner, efter sin egen musik på en gammel rusten bordklokke og et trekantet stykke jern. Hun klappede mig på kinden og hentede et æg til mig og en af dæksfolkene, hun hentede også en kjole, som hun trak på. Hun snakkede, dansede og lo ustandselig og fortalte, at hun også havde en redekam, hun kunne spille på, men for tiden var den borte.

Nå vi morede os udmærket og jokkede længere ud på landet, konen fulgte med et langt stykke, stadig musicerende og dansende. To af hendes småbørn kom sjokkende bagefter, de havde ingen tøj på, til sidst forlod hun os, og vi satte kursen efter en farm, men der var uheldigvis ingen hjemme. På hjemturen var vi henne at besøge kokospalmerne, en sømand entrede op og plukkede nødder ned til os, sådan gik den landlovsdag. Næste dag var Dronningens Kvarter i land.

Om aftenen havde negrene »Bambula«. Med vores projektører havde chefen lovet at oplyse pladsen nede ved havnen, og i den kraftige belysning kunne vi se negrene ankomme i store flokke med musik og udklædt og udhalet på den mest kunstfærdige brogede måde. Og så gik den vilde dans, et på afstand betagende syn.

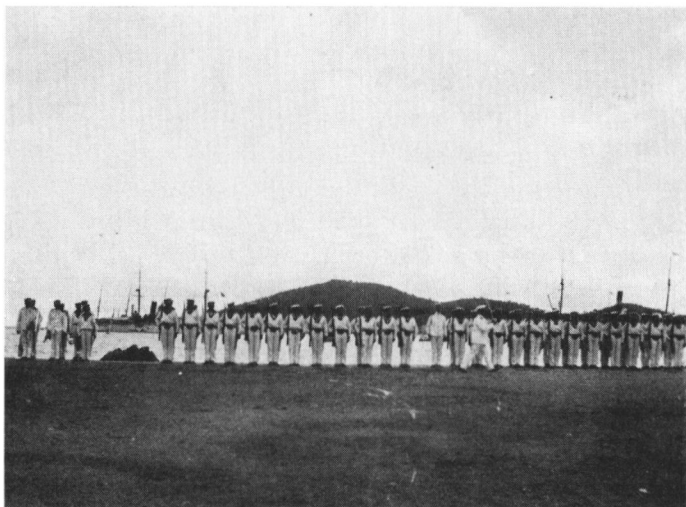
Under de første landlov begyndte drikkeriet blandt mandskabet, rommen var jo billig og stærk. 2 cent = 7 øre for et glas rom, og mange steder var der romshopper, - et lille rum med en lille disk. På disken stod der en bottle med rom og en bottle med vand. Bagved disken en neger, der for 2 cent skænkede et glas rom og et glas vand, vandet for at skylle den stærke smag af rommen ned. De fleste mødte vel nok ved båden, der skulle bringe os ombord til tiden, men mange kom senere på aftenen, de måtte leje en neger i en lille båd for at komme ombord, og adskillige gange lød det fra udkiggen på broen »brændert til borde« og gennem halvmørket kunne man skimte en hvidklædt sømand, der for »fulde« sejl krydsede havnen med kursen sat efter »Valkyrien«.

Kort efter jul sejlede vi til Christianssted på St. Croix, det var jo der, der var uro, og der, negrene havde bebudet strejke.

Den 15. jan. satte vi 30 mand i land til forstærkning af fortet i Frederikssted under kommando af løjtnant Jørgensen. Den 21. kom 10 mand og en underofficer ind i

land til beskyttelse af Kingshill og den store sukkerfabrik Betlehem. Den 22. blev det forbudt negrene at komme ombord.

Den 23. var der strejke - vi sejlede til Christianssted og ankrede indenfor de farlige koralrev tæt ved land og byen. Negerne blev smidt ud af boligerne - 3-4000 var på vej til Christianssted, alle romshopper blev lukket og al spiritus bragt på fortet. Den 25. blev al landlov inddraget. - Alle mand på dækket. - Chefen taler: »Alvorlige forhold, den hvide mand og race i fare« (når vi var i land, hilste de sjældent på os - senere lidt om det). 10 mand på vagt hos guvernøren, - 20 mand på toldhuset; en revolverkanon og 2 maskingeværer i land, ligeså blev dampbarkassen armeret. Jeg og 11 andre fyrbødere blev »dæksmænd« for at hjælpe med vagttjeneste, jeg blev syg om natten, 40,1 grader, rask den 2. feb. Det var en anstrengende tid og meningsløs arbejdsfordeling: passe sit arbejde om dagen på fyrpladsen, og så 4 timers vagt om natten på dækket, vi var udkørt af søvnløshed, en nat havde jeg en lille oplevelse, som jeg aldrig glemmer. Jeg var sat på hundevagt, et eller andet med noget. - Jeg stod og tænkte - skulle du skyde på negerne? - Hvis? - Nej jeg kunne ikke, - jeg var ved at falde i søvn. - Pludselig var der en, der var ved at tage bøssen ud af hånden på mig, - min bevidsthed kom tilbage, - jeg holdt fast. Det var en af de mest forbandede underofficerer om bord, en overkonstabel Jønson, der forsøgte at tage bøssen fra mig - for at melde mig. »De sover 109«. Nej, som jeg kunne bande - fandme nej - jeg stod og tænkte, sagde jeg. Vi kom op at skændes, jeg tror nok, at han blev bange for mig. (Fyrbøderne havde ikke noget godt ord på sig - vi var jo regnet for »udskuddet«). Jeg havde klaret den, han luskede af. Byen var fuld af negre, det kneb med plads. Hamilton Jackson, deres fører hjalp og organiserede.

Vagthold mønstres inden opgaverne med at holde ro og orden i Christianssted.

Sukkerhøsten skulle begynde den 21. januar. Men negrene havde bebudet strejke for at få lønforhøjelse, hvilket de også opnåede. Denne strejke var planlagt af Hamilton Jackson. Han havde i sommeren 1915 været i Danmark og indsuget fagforeningsideerne og fået gode radikale og socialistiske forbindelser hjemme i Danmark, og i taler og artikler i sit blad »The Herald« angreb han embedsmænd og plantere, og ophidsede de indfødte mod de hvide. Han havde før et par år været lærer ved en skole på St. Croix; der undergravede han respekten for gejstlige embedsmænd, og blev afsat fra sin stilling. Så forsøgte han sig som kommis hos negerkøbmænd, det gik ikke, til slut slog han sig på journalistik og havde gode evner som taler og agitationsleder.

Strejken skildret i dagbogsform.

1.2. Om morgenen har 4. deling øvelse. Negrene forholder sig stadig rolige, men nægter at arbejde. I

dag bliver arbejderne (ca. 1000 mand) jaget ud fra plantagen Bethlehem, også de tager ind til byen, og Jackson tager sig faderligt af dem alle sammen.

- 2.2. Alt går som sædvanligt, vejret er stadig godt, der fortsættes med øvelser og skydning for 4. deling. Negrene forholder sig stadig rolige, det er Jackson som indprenter dem, at de bare skal forholde sig rolig og nægte at arbejde, og negrene adlyder.
- 5.2. Rengøring om formiddagen. Klokkeren 11 inspektion af chefen. Vi får i dag gule ærter og flæsk og stuvet grønkål til middag, men da det er præserveret grønkål, og *flæsket ikke er godt*, var der mange, der blev syge og fik ondt i maven. Jeg var også syg, vi fik nogle dråber hos lægen, og det gik over i løbet af nogle dage.
- 6.2. Søndag morgen, rengøring og bakseftersyn. Klokkeren 10 gudstjeneste på agterdækket. Søndag eftermiddag er lidt kedelig, vi savner vores landlov. Jackson holder møde i eftermiddag. Klokkeren 4 sendes 15 mand i land af den deling, som er ombord, for at være til stede, hvis der bliver uroligheder efter mødet. Men Jackson er klog nok til ikke at ophidse negrene til at lave uroligheder. Klokkeren halvseks kom de 15 mand ombord igen.
- 8.2. 500 negre af de 3-4000 der var samlet i Christianssted, vil udvandre til St. Domingo. Hamilton Jackson averterer i sit blad, at skonnerten »Irmi« vil afgå til St. Domingo med passagerer. Dette for at tvinge plantageejerne, der ikke kunne undvære arbejderne, da sukkerhøsten var stor. (To plantageejere bestak Irmi's skipper med 550 Dollar for ikke at ankomme). Hamilton Jackson blev rasende, og fik fat i negerskipper, der ejede en lille båd, og denne løb ind i Christianssteds havn et par

dage efter. Straks båden var kommet i havn, stormede 150 negre ombord, som om det gjaldt en skovtur. Da vores chef så det, gik han hen til guvernøren og sagde, det var uforsvarligt at sejle med så mange mennesker i så lille en båd. Resultatet blev, at båden kun måtte sejle med 40 passagerer. Ligeledes blev der stillet krav om redningsmidler. Herover blev skipperen så rasende, at han lettede og sejlede bort. Denne episode vakte stor opstandelse mellem negrene, det endte i et stort opløb på hovedgaden, og politiet måtte sprede mængden. En sort politibetjent nægtede at bortvise mængden, idet han udtalte, at han stod på negrenes side. Han fik sin afsked, ja, tænk jer i hans sted.

Negrene lavede nu vrøvl, fordi de havde betalt nogle penge for at få et pas, og disse penge ville guvernementet ikke betale tilbage. Men Jackson fik det ordnet, så de fik deres penge. Der blev sendt 4 mand ekstra i land, men alt forløb roligt. Alle de mange negre boede i telte, skure, skoler o.s.v. og blev hjulpet af præsten og de sorte i Amerika. Jackson holdt møde hver anden dag. Under dette 30 mand ekstra i land.

- 10.2. Middagsmaden dårlig, råddent flæsk, smidt over bord. Vort flæsk, medbragt hjemmefra var blevet for gammelt, det lugtede ikke godt, da vi fik det serveret til middag. Vi stillede allesammen med det i officersmessen, officererne påstod, at det var godt nok (der blev nedsat en komite med en officer, en underofficer og en menig). Efter hvad jeg har fået at vide bagefter, kasserede underofficeren det. Den menige holdt med officeren; han fik det ikke godt bagefter.

Nå, vi fik ordrer til at hente maden igen, det gjorde

vi og stod så i en lang række langs rælingen og råbte hurra, og smed det overbord. Den dag fik hajerne middagsmad. Et landgangskompagni på 30 mand skulle i land lige bagefter. Officeren, der skulle føre kompagniet, nægtede, at gå i land med 30 sultne mand. Hvad det endte med, husker jeg ikke.

- 15.2. Brand i land klokken halvtolv, bål lagt til rette under en sort mands hus af negre, manden ejede nemlig en sukkermark. Ilden slukkedes hurtigt, de sorte hjalp marinesoldaterne.
- 17.2. Brand i sukkermarkerne i Frederikssted, ilden påsat og begyndte 6-7 steder, det var kl. 8 om aftenen, da var det jo mørkt. Marinesoldaterne huggede brandbælter og slukkede ilden. Hele byen på benene, da kendte de *hvide plantere* marinesoldaterne. Alle de hvide strømmede til fortet med deres våben, og fortet blev gjort klar til forsvar, maskingeværerne lå klar på volden, til sidst en patrulje rundt i byen, og alle blev jaget ind i husene. Ordre til at skyde ved mindste modstand. Garderne fuldstændig ryddet. Når det var rigtig galt, fyrede »Valkyrien« med sine store kanoner for at kyse negrene.
- 18.2. Forbudt enhver at være udenfor husene efter kl. 6 om aftenen. Enkelte kunne dog få lov mod at forevise kort, som kunne fås på fortet. Klokken 2 eftermiddag - sukkermarken 1000 alen fra fortet i Frederikssted antændt, men ilden hurtigt slukket.
- 21.2. Fyldte kul i St. Thomas. Landlov.
- 23.2. Sejlede til Christianssted igen.
- 26.2. 3 møder i Christianssted, 2 uden Jacksons nærværelse, til sidst enig om 37 1/2 cent daglig for de bedste arbejdere.

28.2. Negrene flytter ud af byen. Hamilton Jackson hejser Dannebrog over sit eget hus.

1.3. Sukkerhøsten begynder, landgangstropperne kommer ombord. Jackson takker marinesoldaterne i sit blad for at have ladet negrene strejke i fred og hejser det danske flag over sit eget, under musik af negerkorpset, min dæksvagt slutter.

Men jeg kan ikke lade være med at fortælle, at flere steder, hvor vi havde landgangskompagnier liggende, gik marinesoldaterne til bal med negrene om aftenen.

En lille fortælling fra strejken, som kommandøren på fortet i Frederikssted major Zeylow, senere boende i Fredericia, har fortalt mig: En dag var han ridende sammen med en marinesoldat ud på en sukkerfarm, de var stået af hestene, og majoren havde overladt tøjlerne til marinesoldaten, og var på vej fra ham. Pludselig hørte han hestene styrte afsted. Major Zeylow vendte sig om og skulle lige til at bande over marinesoldaten, da han ser, at denne omklamrer en neger, der har en pistol i hver hånd, klar til at skyde, han blev hurtigt afvæbnet. I stedet for den tænkte overhaling, var der nu kun ros til marinesoldaten, og hestene fik de også fat på igen. Det var jo også en slags oplevelse.

Min soldaterkammerat 343 var sammen med 29 andre sendt i land på fortet i Frederikssted for at gøre tjeneste under negrenes strejke. Han overværede der en dag, at en neger fik 25 piskeslag, fordi han havde stjålet 80 cent - 2,80 kr. dansk mønt. Negeren blev bundet til en pæl, og pishen blev svunget i luften af en gendarm, og 25 store blodrøde striber sad side om side på negerens blødende ryg. Da dette var overstået, blev der slængt en pøs salt vand eller saltlage hen over hans ryg. »Jeg så ikke

mere«. - Dansk Vestindien 1916. Kommentarer overflø-dige.

I efterårsmånederne lå vi med fuld tryk på de tre ked-ler, i den tid kunne vi vente, at der ville komme orkaner. Den 9. oktober afsejlede vi fra St. Thomas med kurs mod St. Croix, det blæste ikke så lidt, og på halvvejen vendte vi om, da chefen kunne se, at søgangen var for høj til at lande ved Frederikssted. Vi vendte altså, og var igen i St. Thomas klokken 2, vi havde haft mange passagerer med, bl.a. nogle af kolonialrådet, og det mo-rede os, hver gang disse højtstående personer var med, og var dygtig søsyge.

Lidt efter klokken 2 blev der varskoet orkan, der blev afskudt 4 kanonskud fra fortet og hejst orkansignal, og fra dette øjeblik kan orkanen ventes indenfor nogle få timer. Mange gange før har der været varskoet orkan, og vi har gjort klar til den, men hver gang har den gået forbi, kun een gang har vi fået en lille hjørne af een.

Vinden tiltog stadig, og barometret sank og sank. Vi havde begge ankre ude og fuld damp på kedlerne. Henad klokken 4 blæste det ret stærkt, og vi stak mer og mer ankerkæde ud, jo mere holder ankrene. I havnen lå to store tyske dampere, der havde ligget der, siden krigen begyndte, »Calabria« og »Warchenwald«, en ny 3 ma-stet skonnert »Thor« fra Marstal, og et større dansk motorskib »Anholt«.

Stadig tiltog orkanen, og vi kunne se, at de andre også stak mere og mere kæde ud. Klokken halvsvv begyndte »Warchenwald« at drive længere ind mod land, det var de også selv klar over, og de ville forsøge at gå ud af havnen, hvilket under sådant et uvejr næsten er umuligt, og et øjeblik efter gik de på grund.

Det var nu sådant, det man kalder »et helvedes vejr«, og det blev værre og værre. Vi havde nu en stærk orkan, samtidig blev det bælgmørkt, og et buldrende torden-

vejr med lyn efter lyn flænsede luften, på et øjeblik var søen et oprørt hav med skumsprøjt og hushøje bølger. Vinden hylede og regnen styrtede ned og piskede gennem tøjet. Vi fik ordre til at starte maskinen, og jeg måtte ned på min vagt på fyrpladsen, hvor vi trods alt tog tingene med den daglige ro.

For at hjælpe ankrene begyndte vi at køre frem med 6 mil, som øgedes til 10 mil, og op til 15 mil, eftersom det var nødvendigt.

Vi lå jo omtrent midt i det store åbne havnebassin og med vore projektører kunne vi følge begivenhedernes gang. »Warchenwald« var gået på grund, »Calabria« gik straks efter, en mudderdamper satte det ind i lystbådehavnen, der sad den. »Anholt« drev rundt i havnen, og »Thor« drev ind mod land, og kæntrede i brændingen, der lå den på siden.

Det sitrer i »Valkyrien« fra top og til køl,
maskinen brugte sine 5000 hestes kraft,
vi mærker og hører bølgernes dundrende brøl
en orkan som denne Vestindien aldrig har haft.

Lidt før klokken 8 slog maskintelegrafene »stop«, og pludselig var orkanen ovre, og man blev ligesom lettet om hjertet. Vi kunne se, at »Thor«s mandskab havde farne til styrbords redningsbåd, og straks sad der 8 raske »gaster« og en løjtnant i båden. Søen var stadig høj og urolig, og chefen mindede dem om, at det gjaldt livet som indsats, også for dem. Vi fulgte båden med øjnene, og kunne se, at den fra forskellige sider forsøgte at komme i forbindelse med vraget og de nødstedte folk, men det mislykkedes på grund af den høje sø med flydende vraggoods, og skrogets rigning, der lå udefter. Efter en halv times arbejde vendte båden tilbage fuld af vand og med et hul i siden.

»Anholt« drev stadig rundt, på den var der intet mandskab. »Calabria« havde holdt til det, mandskabet

vinkede over til os, da vi undersøgte omgivelserne med vores projektør. 10 alen af vores forreste mast var knækket og hang i rigningen. En anden redningsbåd blev gjort klar til at gå ud til vraget af »Thor«. Men vinden sprang pludselig om, og skønt mandskabet bad om at få lov til at forsøge igen, forbød chefen det. Han ville gerne, men han turde ikke, orkanen ville komme igen i løbet af et øjeblik. Vi fik travlt med at hive ankrene ind og få skibet vendt og så få ankrene smidt ud igen.

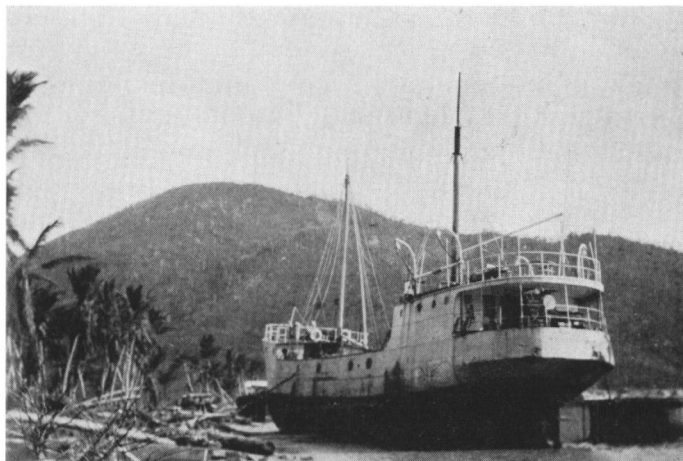
Og nu kom orkanen igen fra den modsatte side, endnu værre og endnu voldsommere end første gang. Vi havde vore 2 ankre ude med 120 favne kæde, og med 12 knob på maskinen forsøgte vi at kæmpe mod havets og orkanens voldsomme pres.

Og nu var der en ny fare, motorskibet »Anholt« var jo revet løs og kom drivende ned mod os, vi fik travlt med at lukke »vandtæt« overalt, og så vidt jeg husker, var vi pebet op på dækket alle mand.

Det var nogle spændende øjeblikke, ville den tørne mod os? Hvad var der at gøre? Intet, og så kom den, kun nogle favne fra os passerede den, og havnede oppe på land i en lille palmelund. Vi slap for at komme med.

Jo, det var rigtigt nok, der blev pebet »alle mand på dækket« (det gælder ikke for dem, der har vagt i maskinen eller på fyrpladsen). I en fart kom vi hen og op gennem forreste kappe, hvor der var lidt læ fra broen. Chefen, der var på broen, troede også, vi drev. Sikken et uvejr - og de stakkels 8 mand, der sad på vraget af »Thor«, hvis de da ikke allerede var druknet. - Man kunne ikke se en alen udenfor rælingen på grund af nedstyrtende vandmasser og mørke, sådan stod vi, tavse en halv time, uvisse . . .

Trods det at vore to ankre blev hjulpet af maskinen med 5000 hk, drev vi også lidt, men holdt dog. Klokken blev godt 11, og orkanen sløjede af, jeg skulle på vagt

Orkanens følger var voldsomme. Motorskibet »Anholt« er gået på land.

klokken 12, stadig kørte vi 10-11 mil på maskinen, men klokken 2 kunne vi stoppe, vi havde da været i aktivitet i 23 timer. Chefen havde været på broen i 16 timer. Barometret havde været nede på 712.

Med buldrende bølge orkanen kom,
den hyled' som titusind djævle,
en skønnert fra Marstal blæste om,
den kæntred på stormfyldte revle.

»Frem frivilligemand«, nu piben lød,
»hvem vil i båden mig følge,
en kamp det gælder på liv eller død
mod orkanens og havets rasende bølge«.

Og otte af søens, de gutter blå,
de sled med de tunge årer,
de skibbrudne alle vi redde må,
det koster sved og salte tårer.

De blev reddet, henad morgenstunden fik vi dem bjerget, de var meget forkomne. Nogle varme tæpper og et godt glas rom hjalp på dem. Vi var sluppet med et stykke knækket formast, men grunden til, at vi holdt til orkanen var, at vore to ankre, idet de var hevet ud, havde fået fat i hinanden, og på den måde holdt næsten dobbelt så stærkt. Vi havde nær aldrig fået dem fra hinanden og hevet på plads; det var vores store held.

Nogle dage senere, da vi kom til Porto Rico, læste vi der i avisen, at »Valkyrien« var gået ned med mand og mus.

Tre dage efter orkanen sejlede vi til Porto Rico efter byggemateriale til den af orkanen ramte by, - og medfølgende er, hvad en sømand der går i land oplever.

Og da vi var kommet i land, skulle der festes. Både vinen og pigerne var billige i Porto Rico. Kongens kvarter tog for sig af retterne. »Pigen var gnistrende smuk, hun var sød; det varede ikke længe; hun sad på hans skød«. Hun talte spansk, han lidt engelsk og så dansk. »For en drink og en dollar var hun tilfals, hendes kærlige arme lå om hans hals«. Det var varmt, og ret meget havde hun ikke på, da de kom afsides, ikke så meget som et figenblad! »Du danske sømand, jeg elsker dig. Her er din dollar igen!« sagde hun ved afskeden. Da landloven var forbi, blev flere hos pigerne i land. Tre mand rømte, en af de faste fyrbødere og to fra musik-korpset.

*

Et myttereri ombord på »Valkyrien« den 10. nov. 1916, mens skibet endnu lå i Vestindien, har vist kun de deltagende vidst besked med. Til disse hørte undertegnede og hele Kongens kvarter (d.v.s. ca. 125 mand) der faktisk nød situationen eller skuespillet.

Forspillet til dette lille oprør eller myttereri, som chefen kaldte det, begyndte langsomt med utilfredshed over

mange ting, da vi havde været derovre et lille års tid, og havde været i tjeneste i 15-18 måneder. Vi syntes, vi havde fået nok, og ligget inde længe nok, så snakkede vi sammen om det, og det blev vedtaget, at nogle skulle gå til chefen og klage.

For at komme til chefen skal man først til næstkommanderende og have hans tilladelse. Han skældte dem, der kom, ud (jeg vil gerne indføre, at han var den dårligst lidte af vore officerer), og han sagde, at det var mytteri. Men da de sagde, at så gik de til pressen, eller en omvej til ministeriet, fik de lov til at gå til chefen. Chefens ord var, at de yngste kunne der ikke være tale om, og de på 16-17 måneder havde ikke noget at klage over endnu, der kom måske afløsning til de ældste, det vidste han ikke, men han var noget afvisende.

Vi samlede penge sammen til et telegram til den danske regering, at vi forlangte at blive hjemsendt eller afløst. Dette telegram blev det nægtet os at afsende. Forholdet overfor vore overordnede var og blev efter dette endnu køligere.

En aften, 10. november, under køjemønstring for Kongens kvarter, begyndte - ja jeg ved ikke, hvem der begyndte, - vi begyndte alle at råbe: Vi vil hjem - Vi vil hjem, - og vi blev ved at råbe. Den vagthavende officer måtte ned at hente vores kommandør, vores chef, der kom op med en revolver i hånden; han gik langs med geledet og råbte spørgende: Var det Dem, var det Dem, var det Dem? Ingen svarede, men når han var i den ene ende råbte de i den anden ende: Vi vil hjem - vi vil hjem - og omvendt. Kommandøren truede med at melde os for mytteri og sagde, han havde lov til at skyde hver 10. mand.

Vi var lidt spændte de følgende dage, men ikke en mand blev meldt. Jeg tror, det var godt det samme.

Pengene, der var indsamlet til telegrammet, som altså ikke kom afsted, blev givet til en af de sorte piger; det blev sagt, det var en officers pige. Hun kostede 5 dollar. Jeg er aldrig blevet klar over, hvorfor hun fik pengene. Men sådan endte det. Pigen hed Stella, og var en flot sort pige.

»Valkyrien« blev så længe i Vestindien, at jeg var med til at gøre den sidste honnør for Dannebrog, og jeg følte smerte, da båndet sprang, og Danmark afleverede Vestindien.